

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

MARBURG ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1902

Θὰ ἐπεθύμουν τὸ βιβλίον τοῦτο νὰ περιέλθῃ εἰς τὰς χεῖρας ὄλων ἐκείνων οἱ ὅποιοι αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκτήσωσι σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ τέ ἐτήματις μέχρι τοῦδε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ὄνομα Πλάτωνος καὶ τί πρέπει καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ σημαίῃ.

Ὅχι διότι νομίζω ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο περιλαμβάνει πᾶν ὅ,τι ἀξιόλογον εἶπεν ὁ Πλάτων. Σκοπὸς αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νὰ θέσῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου τῶν πλατωνικῶν Ἰδεῶν διὰ νὰ δύναται οὗτος εἰς τὸ μέλλον, πᾶν ὅ,τι μανθάνει ἐκ τοῦ μᾶλλον εἰς τὴν περιφέρειαν ἀνήκοντος πεδίου τῶν προβλημάτων ἐκείνων νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ κέντρον τοῦτο τῆς πλατωνικῆς σκέψεως καὶ οὕτω μόνον νὰ ἐννοῇ αὐτὸ κατὰ τὸν ἀπολύτως πλατωνικὸν τρόπον.

Τὸ κέντρον τοῦτο εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε: ἡ περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρία. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὴν σήμερον οὐκ ὀλίγοι ὑποστηρίζουν τὴν γνώμην ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε τὸ μᾶλλον αἰώνιον, ἴσως μάλιστα ὅτι εἶνε τὸ μᾶλλον παροδικὸν μέρος τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τοῦ Πλάτωνος. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἀφήσωμεν ἐντελῶς κατὰ μέρος ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ μὲν φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ μορφή εἶνε τὸ πᾶν, τὸ δὲ περιεχόμενον εἶνε μόνον δουλεῦόν τι, θὰ εὐρωμεν πάλιν ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦτο αἱ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν παιδαγωγικὴν ἀφορᾶσαι θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος θεωροῦνται ὑπὸ πολλῶν ὡς σπουδαιότεραι διὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν καὶ ἀξίαι περισσοτέρας προσοχῆς ἢ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης πραγματείας, τ. ἔ. ἡ διαλεκτικὴ. Ὁ περιορισμὸς οὗτος τοῦ θέματος ἡμῶν θὰ εἶχεν ἴσως ἀνάγκην ὑπερασπίσεως, περισσότερον ἢ ἀπέναντι οἰουδήποτε ἄλλου, ἐναντίων ἐκείνων οἱ ὅποιοι θὰ ἐπεθύμουν ἐν γένει νὰ εἶχον ἐνώπιον αὐτῶν ὄχι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τμήμα, ἀλλὰ ὁμοῦ ὅλα, ὅσοι θὰ ἤθελον νὰ ἴδωσι τὴν πλήρη προσωπικότητα

τοῦ Πλάτωνος ὡς ἐν ἐπιβλητικῷ μνημείῳ, ἐνῶ τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ παρουσιάζει διαρκῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ἀντικειμενικὰ νοήματα.

Καὶ ὅμως μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ μόνον ἐκ τοῦ κέντρου τῆς οὐσίας ταύτης εἶνε δυνατόν νὰ φθάσωμεν μέχρι τοῦ σημείου νὰ κατανοήσωμεν προσωπικότητα ὅποια εἶνε ἡ τοῦ Πλάτωνος· ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, ἡ μορφή—τοῦτο δὲ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν διδαχθῆ ἔξ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος—ἀνάγκη νὰ νοηθῆ ὡς μορφή τοῦ περιεχομένου καὶ ὡς τιαύτη μόνον, ἔχει κατὰ βάντος ἀξίαν. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐξακολουθήσῃ ζῶσα δι' ἡμᾶς ἡ ἀρχαιότης, ἀνάγκη ἀπαραίτητος νὰ θέσωμεν εἰς τὸ κέντρον τὸ πραγματικὸν περιεχόμενον τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ ὁμοίως δέ, ὅσον ἀφορᾷ τὸν Πλάτωνα, νὰ κατανοήσωμεν πρὸ παντὸς τὸ νόημα τὸ ὅποιον σημαίνει τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἄλλως τε καὶ ἡ φιλολογικὴ ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ ἰδιοφυΐα μόνον ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου, οὐχὶ δὲ ἄνευ αὐτοῦ, εἶνε δυνατόν νὰ κατανοηθῆ.

Αἰσιπὸν, τὸ βιβλίον τοῦτο σκοπεῖ νὰ παράσχῃ βοήθειάν τινα εἰς τὴν κεντρικὴν πραγματικὴν κατανόησιν τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος. Μόνον βοήθειαν. Τὸ καλλίτερον μέρος τῆς ἐργασίας ἀπομένει εἰς τὸν ἀναγνώστην· θέλει τέλος νὰ θεωρηθῆ ὡς διὰ τὴν σπουδὴν προορισμένον ἔργον, προῦπεθέτει δὲ ὅτι δι' ἐν ἑκάστον κεφάλαιον θὰ ἀναγνώσῃ τις τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶν ὁποίων προγραμματεύεται τοῦτο καὶ πρὸ παντὸς ὅτι θὰ προσπαθήσῃ δι' ἰδίας ἐργασίας νὰ κατανοήσῃ αὐτά. Τὰς βαυθυτέρον ὅμως κειμένας, τὰς κυρίως φιλοσοφικὰς δυσχερείας, ταύτας θέλει τὸ βιβλίον τοῦτο νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς νὰ ὑπερνικήσωμεν διὰ νὰ μὴ μένῃ ἀκατανόητον ἢ καὶ ἀπαρατήρητον ἀκριβῶς τὸ ἐσώτατον περιεχόμενον τῶν ἔργων τούτων.

Μόλις τὴν τελευταίαν στιγμὴν—δηλαδή πρὸ ἐνδὸς ἔτους, ἐνῶ τὸ ὑλικὸν διὰ τὸ βιβλίον ἦτο κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος ἔτοιμον πρὸ δέκα πέντε ἡδὴ ἐτῶν—ἀπεφάσισα τὸν περιορισμὸν τοῦτον· ἔκτοτε δὲ ὅλον ἐν ἰσχυροποιήθη ἐν ἐμοὶ ἡ πεποίθησις ὅτι οὗτος ἦτο ἐπιβεβλημένος καὶ σωτήριος· ὅχι μόνον ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἐνιαίου τῆς περιγραφῆς τὸ ὅποιον θὰ παρεβλάπτετο ἔξ οἰασδῆποτε ἀποπειρας ἀναμίξεως φιλολογικῶν μετὰ φιλοσοφικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου· τὴν φιλοσοφικὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν ὅποian ἠσχολήθη μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μου καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῶν δεκαπέντε τούτων ἐτῶν, δὲν ἠδυνάμην νὰ φέρω ἐντὸς προϋπολογιστέου χρονικοῦ διαστήματος εἰς ἱκανοποιητικὸν πέρασ· ἐνῶ, τοῦναντίον, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὄφειλε νὰ εἶνε τὸ κυρίως τὸν Πλάτωνα ἀφορῶν ἔργον ἐνδὸς φιλοσόφου, ἠδυνάμην ὀπωσοῦν νὰ ἀποπερατώσω· δὲν λέγω βεβαίως ὅτι θὰ ἐγένετο τοῦτο κατὰ τρόπον ὃ ὅποιος νὰ μὲ ἱκανοποιεῖ (καὶ πολὺ ὀλιγότερον τοὺς ἄλλους), ἴσως ὅμως ὡς ἐκ τοῦ σταδίου εἰς τὸ ὅποιον ἐβρίσκονταί νῦν αἱ περὶ Πλάτωνος ἐρευνᾶι ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀπόπειρα τούτου, καὶ ὄφειλε νὰ γίνῃ ἀκριβῶς ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγένετο ἐνταῦθα.

Ἡ ἡμετέρα ἐποχή, πρέπει νὰ εἰπωμεν, ἀπώλεσε σχεδὸν ἐντελῶς τὴν ἀντίληψιν τῆς Ἰδεοκρατίας (idealismus) νομίζω δέ, μετ' ὀλίγων ἄλλων, δι' εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ κατορθώσωμεν ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ πάλιν αὐτήν. Ἴσως θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ νομίση τις ὅτι πρὸ πολλοῦ ἔκρησε νὰ ἔχη αὕτη ἐπανακτηθῆ μετὰ τὴν καταπληκτικὴν ἐργασίαν ἣ δποία ἀπὸ μᾶς γενεᾶς καταναλίσκεται εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ Kant. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἰδιαζόντως σπουδαῖαι δυσκολίαι ἐγένοντο ἀφορμὴ ὥστε παρ' ὅλας τὰς ζωνηρὰς προσπαθείας, δὲν κατορθώθη νὰ ἐπέλθῃ ὁμοφωνία τις ὡς πρὸς αὐτόν. Ἴσως, ἐν τέλει, αἱ ἐκτάκτως περίπλοκοι ἱστορικαὶ συνθήκαι τῆς προσωπικότητος τοῦ Kant νὰ εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τόσον δυσχερὲς πρᾶγμα τὴν καθαρὰν καὶ πλήρη κατανόησιν τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ ἔργου.

Παρὰ Πλάτωνι ἡ Ἰδεοκρατία εἶνε πρωτόγονος, οἷον αὐτόχθων. Ἀναπτύσσεται ἐκ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀπερίττου σωκρατικῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀφ' ἣς ἐννοίας μετὰ ἐσωτερικῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν δυσκόλως δύναται νὰ παραγνωρίσῃ διάνοια ἔχουσα φιλοσοφικὴν κατεύθυνσιν, ἐπὶ οὐδεμᾶς δὲ βαθμίδος μεταβάλλεται αὕτη εἰς ξηρὸν σχολαστικὸν τύπον, ἀλλὰ μέχρι τέλους διατηρεῖ πλήρη ζωῆς ἐδκνησίαν· ἐν τούτῳ δὲ κεῖται ἡ ἀνεξάλειπτος χάρις, ἐν τούτῳ ἡ ἀγήρως ἀξία τῆς σπουδῆς τοῦ Πλάτωνος. Ἡ μύησις εἰς τὸν Πλάτωνα εἶνε παιδεία πρὸς φιλοσοφίαν διότι παρ' αὐτῷ τὸ πρῶτον ἀποκτᾷ τὴν πλήρη αὐτῆς ἐννοίαν. Ἡ φιλοσοφία ὅμως ἐν τῇ ἀσθηροτάτῃ ταύτῃ ἐννοίᾳ αὐτῆς δὲν εἶνε ἄλλη τις ἢ ἡ ἰδεοκρατία. Ὡστε δὲν πρόκειται νὰ εἰσαχθῆ ξένη τις, μὴ ἱστορικὴ ἕξις, εἰς πραγματείαν ἔχουσαν τὴν πρόθεσιν νὰ εἶνε ἱστορικὴ, εἰάν ἡ περιγραφή τῆς ἐξελίξεως τῆς περὶ τῶν ἰδεῶν θεωρίας τοῦ Πλάτωνος λάβῃ τὴν μορφήν *E i s a γ ω γ ῆ ς ε ἰ ς τ ῆ ν Ἰ δ ε ο κ ρ α τ ῖ α ν*. Ἡ περὶ τῶν ἰδεῶν θεωρία τοῦ Πλάτωνος εἶνε ἡ γένεσις τῆς Ἰδεοκρατίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, ὁποῖαν δὲ καλλιτέραν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἰδεοκρατίαν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ἀπὸ τὸ νὰ παρακολουθήσωμεν ἐκ νέου τὴν γένεσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ ἀνάγκη πραγματείας προχωροῦσης ἀπὸ ἔργου εἰς ἔργον προῆλθεν ἀκριβῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ ἀλληλουχία τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος πολλαχῶς ἀμφισβητεῖται ἀκόμη· πολλὴ δὲ ἐπεβράδυνε τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ βιβλίου τούτου ὁ φόβος μήπως ἡ ὑπ' ἐμοῦ παραδεκτὴ γενομένη ἀλληλουχία τῶν συγγραμμάτων δὲν εἶνε ἀρκούντως σταθερῶς θεμελιωμένη ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις ἐρεῦνης τῆς θεμελιώδους διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος. Εἰς τὴν ἀλληλουχίαν ταύτην κατέληξα, ἐπίσης πρὸ δέκα πέντε ἡδὴ ἐτῶν, ἐκ τῆς ἀκριβοῦς καὶ λεπτομεροῦς παραβολῆς ὁλοκλήρου τοῦ πραγματικοῦ περιεχομένου τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα κριτήρια ἐχρησιμοποίησα μόνον ἐπιβοηθητικῶς καὶ πρὸς ἔλεγχον ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ παραδεκτῶν γενομένων γνώμων ἄλλαι μὲν ἐπεβεβαιώθησαν

ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἐρευνῶν ἄλλων, ἄλλαι πάλιν ἀμφισβητοῦνται μέχρι σήμερον, ἴσως μάλιστα νὰ ἀμφισβητοῦνται ἐπὶ πολλὸν καιρὸν ἀκόμη. Τοῦτο μόνον δύναμαι νὰ εἶπω· ἤμην πάντοτε πρόθυμος νὰ μεταβάλλω τὰς ὑποθέσεις μου· ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δασάκις τὰ ἀποτελέσματα ἰδίων ἢ ξένων ἐρευνῶν ἐφαίνοντο περιλαμβάνοντα ἐνθάρρουνσιν διὰ τοιαύτην τινὰ μεταβολήν, εὐρίσκειτο μετὰ προσεκτικώτερον ἔλεγχον ἢ ἀρχιεὴ γνώμη καλλίτερον θεμελιωμένη, οὐχὶ δὲ σπανίως ἀπὸ λέας ἀπόψεως ἀνελπίστως ἐπιβεβαιουμένη. Τὴν πλήρη ἀπόδειξιν τῆς ἀρθότητος τῆς οὕτω ὡς βάσεως ἐνταῦθα ληφείσης ἀλληλουχίας τῶν συγγραμμάτων δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ φέρῃ τὸ βιβλίον τοῦτο ἀφοῦ ἅπαξ εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἀπομακρύνῃ πᾶν τὸ ἀπλῶς φιλολογικόν. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ ἀπόδειξις στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῆς πιθανολογίας τοῦ περιεχομένου δύναται νὰ εὐρεθῇ ὡς ἀμέσως ἢ ἐπιμέσως ἐν τῇ βιβλίῳ περιλαμβανομένη. Ἴσως ὅμως καὶ διὰ τὴν χρονολογικὴν ἐρευναν δὲν εἶνε ἐστειρημένον ἀξίας τινὸς τὸ ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ ἐργασίᾳ ἐχρησιμοποιήθησαν μόνον τὰ πραγματικὰ κριτήρια, ἀρκειτέρων σχεδὸν ἐντελῶς κατὰ μέρος πάντων τῶν λοιπῶν, ἰδίως ἐφ' ὅσον ταῦτα ὑπόκεινται εἰς ἀμφισβήτησιν. Πλὴν τούτων πολλὰ πρὸς συμπλήρωσιν δύνανται νὰ ληφθῶσιν ἐκ τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐρετηρίου κατονομαζομένων προγενεσιτέρων ἐργων, ἄλλαι πάλιν ἐτέθησαν κατὰ μέρος διὰ νὰ συζητηθῶσιν εἰς τὸ μέλλον.

Ἄλλως τε, τελειωτικῶς, δὲν ἐξαρτᾶται ἡ πραγματικὴ ἐρμηνεῖα τοῦ περιεχομένου τῶν συγγραμμάτων τόσοσιν σιενῶς ἐκ τῆς χρονολογικῆς αὐτῶν σειρᾶς, ὥστε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει ἄλλην γνώμην ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν νὰ μὴ δύναται νὰ παραδεχθῇ τὴν πρώτην. Ὅσον ἀφορᾷ λοιπὸν τὴν ἐρμηνεῖαν ταύτην προσεπάθησα νὰ συναγάγω αὐτὴν ὅσον ἦτο δυνατόν αὐστηρότερον μόνον ἐκ τῶν κειμένων τοῦ Πλάτωνος, ἐνῶ τὴν κυριαρχοῦσαν ἐρμηνεῖαν τῆς θεμελιώδους τοῦ Πλάτωνος θεωρίας ἔχουν ἐκείκτως πολὺ, καὶ ὡς νομίζω καιαστρεπτικῶς, ἐπηρεάσει, ἰδίως αἱ περὶ αὐτῆς γνώμαι καὶ κρίσεις τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ τοιοῦτον κατέστησεν ἀναγκαῖα τὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια τὰ ἀφορῶντα τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς τὸν Πλάτωνα.—Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πρὸς τὴν θεμελιώδη ἡμῶν γνώμην ὅτι αἱ Ἰδέαι σημαίνουσι νόμους καὶ ὄχι πράγματα ἐπλησίασαν ἤδη καὶ παλαιότεροι συγγραφεῖς· οὕτω πρὸ πάντων τῶν ἄλλων ὁ Zeller εἰς τινὰ μέρη τῶν Πλατωνικῶν αὐτοῦ μελετῶν (Platonische Studien, σελ. 259, 261). Ἀλλ' ἀκριβῶς ὁ τόσοσιν μεγάλην ἐπιρροὴν ἐξασκῶν συγγραφεὺς οὗτος παρεδέχθη βραδύτερον ὄλον ἐν περισσότερον τὴν ἀντίθετον γνώμην τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Τῷ ἐφαίνεται παρὰ πολὺν ἀπίθανον τοιαύτης ἀξίας φιλόσοφος ὁ ὁποῖος ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ἔζησε πλησίον τοῦ Πλάτωνος νὰ παρεγνώρισκε τόσοσιν τελείως αὐτὸν ἐν τῇ οὐσιωδεστίᾳ αὐτοῦ θεωρίᾳ. Μόλις ἡ ἀναγέννησις τῆς ἰδεοκρατίας τοῦ Kant ἔφερεν εἰς ὄραν καὶ τὴν πλήρη κατανόησιν τῆς ἰδεοκρατίας τοῦ Πλάτωνος. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν διστάζω νὰ θεωρήσω ὅτι ὁ Hermann Cohen εἶπε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, ὅπως καὶ διὰ τὸν Kant, οὕτως διεφώτισεν καὶ

ἡμᾶς διὰ τὸν Πλάτωνα. Δὲν θὰ δυνηθῆ τις ὡς ἐκ τούτου νὰ μὲ μεμ-
φθῆ ὅτι εἶμαι προκατειλημμένος ὑπὲρ ὠρισμένης φιλοσοφικῆς σχολῆς· δὲν θὰ
εἶνε δυνατόν νὰ παρίδῃ τις εὐκόλως ὅτι ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν κατ' ἕκαστον
κατελήξαμεν πολλάκις, καὶ οὐχὶ ἀπλῶς προκειμένου περὶ δευτερευούσης ἀξίας
πραγμάτων, εἰς διάφορα συμπεράσματα. Ἀλλὰ κοινῇ καὶ εἰς τοὺς δύο μας
εἶνε ἡ ἔννοια τῆς ἰδεοκρατίας καὶ ἡ θεμελιώδης γνώμη ὅτι ἡ ἰδεοκρατία ἡ ὁποία
ἔλκει τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκ τῶν Ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Ber-
keley, εὔρειν ἐν τῇ περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίᾳ τοῦ Πλάτωνος τὴν πρώτην
ἀρχεγονοτάτην καὶ, σχεδὸν πρέπει νὰ εἴπωμεν, τὴν μᾶλλον ἀπαρεξήγητον
αὐτῆς διατύπωσιν. Εἰς τὸν ἀναγνώστην θὰ ἀπευθύνω μόνον τὴν ἐξῆς πα-
ράκλησιν, νὰ ἀναγνώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἀμερολήπτως αὐτὸν
τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν περιγραφὴν ταύτην, νὰ ἀπομακρύνῃ δὲ συγχρόνως,
κατὰ τὸ δυνατόν, ἐκ τῆς μνήμης αὐτοῦ ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἀνέγνωσεν ἐν βι-
βλίᾳ περὶ τῆς Ἰδεοκρατίας εἴτε τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Kant εἴτε ἀκόμη πε-
ρισσότερον, τῶν ἀπαισιῶν αὐτοῦ διαδόχων τῆς σήμερον.

Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἴφριλον νὰ ἀφήσω ὅσον τὸ δυνατόν περισσότε-
ρον τὸν λόγον εἰς αὐτὸν τὸν Πλάτωνα. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ εἶναι τὸ ἔργον
μου προσιτὸν μόνον εἰς φιλολόγους—ἀφοῦ διὰ τοὺς ἄλλους ἰσχύει καὶ
πάλιν σήμερον τὸ graeca sunt non leguntur — ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ
μεταφράζω τὸν Πλάτωνα εἰς τὴν γερμανικὴν. Ἔχω πλήρη συνείδησιν ὅτι
δι' αὐτοῦ ἤδη ἄρχεται ἡ ὑποκειμενικότης· ἀλλὰ μήπως θὰ τὴν ἀπέφευγον εἰάν
παρέθετον μὲν τὰ ἑλληνικὰ κείμενα συνήγαγον δὲ τὰ ἐξ αὐτῶν συμπερά-
σματα γερμανιστί; Ἰδιάζουσα προσοχὴ ἀφιερῶθη εἰς τοὺς τεχνικοὺς
ἔρ ο υ ς. Εἰς τοὺς τὸ μᾶλλον ἀνταποκρινομένους ἔρους τῆς σημερινῆς ἐπι-
στημονικῆς γλώσσης τῆς φιλοσοφίας προσετέθη ἐν παρενθέσει καὶ ἡ (ἀρχαία)
ἑλληνικὴ λέξις· εἰς τινὰς περιπτώσεις δὲν ἐδίστασα νὰ παραλάβω ἐν τῇ γερ-
μανικῇ αὐτοὺς τοὺς ἔρους τῆς ἀρχικῆς γλώσσης, π. χ. Λόγος, Εἶδος, Δόξα*
Ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ παντὸς ἀφορῶντος τοὺς τεχνικοὺς ἔρους δίδει
τὸ εὐρετήριον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ τὸν φιλόλογον
μέγα μέρος ἐκείνου ὅπερ δὲν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ αὐτῷ τὸ μὴ διὰ φιλο-
λόγους μόνον γεγραμμένον κείμενον. Νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ εἴπω ἄνευ ἐπίρ-
σεως ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ εὐρετηρίου ἀντικαθιστῶσι πραγματείας.

Τέλος μίαν ἀκόμη λέξιν ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν τῷ θέματι μου
ἀφορῶντων συγγραμμάτων. Σπανίως ἀναφέρονται ταῦτα, καὶ οὔτε ἐμμέσως ἐλή-
φθησαν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ὑπ' ὄψιν. Ὅτι τὰ γνωρίζω καὶ ὅτι πολλὰ ἐξ
αὐτῶν ἐδιδάχθην, δὲν ἔχω βεβαίως πρὸς τοῦτο ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῶ
τὴν μαρτυρίαν τῶν προγενεστέρων μου ἔργων· οἱ εἰδήμονες θὰ ἐννοήσωσι
τοῦτο ἀμέσως πανταχοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν θὰ παρανοήσῃ τις τὸν σκοπὸν τῆς
φειδοῦς ταύτης: ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς ὅσον τὸ δυνατόν ἀμέσω-

* ἢ γερμανικῶ κειμένῳ: Logos Eidos Doxa,

τέραν ἐπαφήν πρὸς αὐτὸν τὸν Πλάτωνα καὶ νὰ μὴ σκοτισθῆ περισσότερον, τοῦ ἀπαραιτήτου ἀναγκαίου, ὑπὸ τῶν διαφορῶν περὶ Πλάτωνος γνωμῶν. Ἐμφειταλαντεύθην ὡς πρὸς τὸ σημεῖον εἰάν ἔπρεπε νὰ προτάξω βιβλιογραφικὴν ἐπισκόπησιν ἢ νὰ προσαρτήσω εἰς τὸ τέλος τοιαύτην ἐπροτίμησα νὰ παραλείπω αὐτήν ἐντελῶς διότι πολλὰ βοηθητικὰ μέσα ὑπάρχουσι πρὸς ἀνέυρεσιν αὐτῆς καὶ διότι εὐρεῖα τοιαύτη μᾶλλον σκοτίζει, ἐνῶ περιορισμένη εὐκόλως δύναται νὰ εἴνε ὅτι τὸ δέον ὑποκειμενική, ἢ τοῦλάχιστον νὰ θεωρηθῆ ὡς τοιαύτη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1921

Ἡ ἐξακολουθήσας τῶν περὶ Πλάτωνος μελετῶν μου, μετὰ τὴν πρώτην δημοσίευσιν τοῦ παρόντος βιβλίου μὲ ἔφερεν εἰς νέας ἀπόψεις ἐπὶ σημαντικῶν σημείων. Δὲν μοὶ ἐφάνη ὀρθὸν νὰ παρεμβάλω ταύτας εἰς τὸ παλαιὸν κείμενον· τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἀναμικτόν τι ἐν τῷ ὅποιῳ οὔτε τὸ παλαιόν, οὔτε τὸ νέον θὰ ἦτο καθαρῶς ἐκπεφρασμένον. Καὶ οὕτω ἀπεφάσισα νὰ μὴ μεταβάλω τι οὐσιῶδες εἰς τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ συγγράμματος (ἐξαιρέσει τοῦ «Σοφιστοῦ» τὸν ὅποιον ἐπραγματεύθην κάπως εὐρύτερον), νὰ προσθέσω δὲ ὅ,τι νέον ἐντελῶς μόνον ὑπὸ μορφήν «Μετακριτικοῦ παραρτήματος» καὶ εὐαριθμῶν τινῶν παρατηρήσεων. Περὶ τοῦ εἶδους καὶ τῆς κατευθύνσεως τῶν νέων μου ἀπόψεων δίδει τὰς δεούσας ἐξηγήσεις ἢ εἰσαγωγὴ τοῦ παραρτήματος. Ἔχω σκοπὸν, εἰάν μοὶ τὸ ἐπιτρέψωσιν ὁ χρόνος καὶ αἱ δυνάμεις μου, νὰ δημοσιεύσω νέαν γενικὴν πραγματείαν δι' ὁλόκληρον τὸ ἔργον τοῦ Πλάτωνος. Δι' ἐμὲ ἢ τὸν Πλάτωνα ἀφορῶσα ἐργασία μου εὐρίσκεται ἀπὸ πολλοῦ ἐν στενῇ συνοχῇ πρὸς τὴν μὲ τὴν ἰδίαν μου φιλοσοφίαν σχετιζομένην τοιαύτην. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ εἶπω εἰάν ἡ βαθυτέρα μελέτη τῶν γενικῶν ζητημάτων τοῦ συστήματος μὲ ἐβοήθησεν εἰς τὴν καθαρωτέραν κατανόησιν τοῦ Πλάτωνος ἢ ἀντιστρόφως. Ἄλλ' ἢ πεποιθήσεις μου εἴνε ὅτι αὐτὴ εἴνε ἡ μοῖρα ὄχι μόνον τῆς ἰδικῆς μου, ἀλλὰ τῆς φιλοσοφίας ἐν γένει.

Καὶ ἤδη—in medias res.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Η ΠΕΡΙ ΙΔΕΩΝ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006